

РЕЦЕНЗИЯ

НА

дисертационен труд на тема „Приложимост на американски модели за организация и управление на частни училища в България“

С автор Цвета Красиминова Каменополска

1. Данни за докторанта

Цвета Каменополска завършва висшето си образование през 2000 г., в УНСС, с придобита бакалавърска степен по Агробизнес. През 2003 г. придобива магистърска степен в специалност „Международни икономически отношения“, а от 2018 г. е докторант на самостоятелна подготовка към Факултета по педагогика при Софийския университет. В периода 2003 – 2018 г. придобива и професионална квалификация „учител“, както и квалификация по английски език от Британския съвет.

Професионалният път на докторанта е тясно свързан с училищното образование. От 1999 до 2016 г. преподава в Американско-английската академия, където от 2003 г. заема длъжност заместник-директор по учебната част, а от 2013 последователно заема длъжностите директор на ЧОУ „Ейбрахам Линкълн“ и „директор училище“ до 2018 г. От август 2019 г. е заместник директор в ЧСУ „Св. Георги“. Опитът на докторанта в сектора на частното училищно образование несъмнено е повлиял на избора на изследователска проблематика и това сочи за задълбочени стремежи не само за пълноценна реализация на длъжностните функции, но и за опит за концептуализиране и изследователско осмисляне на професионалния труд през призмата на различни теоретични концепции и идеи.

2. Съответствие с изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ съгласно ППЗРАС.

Докторантът представя в процедурата дисертация и три публикации (списъкът е приложен към автореферата). Съгласно Приложение към чл. 1а, ал. 1, необходимите изисквания за присъждане на образователната и научна степен доктор включват представен дисертационен труд (50 точки) и общо 30 точки от публикации. Публикациите на докторант Цвета Каменополска попадат в показател 7 – Статии и доклади, публикувани в нерелевантни списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, като всяка от тях носи 10 точки.

3. Актуалност и достойнства на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд разглежда интересен за българската образователна практика въпрос – взаимстването и адаптирането на добър чуждестранен опит в управлението на българските частни училища. Актуалността на проблематиката е несъмнена, с оглед на тенденциите към модернизиране и осъвременяване на образователната структура и организацията и управлението на училищата в нашата страна. Адмирации заслужава опитът на докторанта не просто да представи чуждестранен модел, но да потърси неговите измерения в българска среда и да очертае препоръки за неговото адаптиране съобразно спецификите на българската образователна система.

Дисертационният труд е в общ обем от 322 страници, от които 287 стр. авторов текст. Структуриран е в увод, три глави, изводи, заключение, използвана литература и приложения. Библиографската справка включва 95 източника, от които повечето – на английски език, което е разбираемо с оглед изследваната проблематика.

В увода на дисертацията е представена актуалността на разглежданата проблематика. Адекватно са поставени обекта и предмета на дисертационното изследване, неговите цели и задачи. Поставената изследователска хипотеза би могла да се прецизира с оглед проведеното емпирично изследване, тъй като към момента тя не представя пълноценно изследователските търсения на докторанта.

Първа глава представя организацията и управление на училищното образование в САЩ. Особено място е отделено на идеологическите основи на американското образование, като докторантката отделя особено внимание на ценностите, цели и принципите на американското училищно образование. Заслужава внимание задълбоченият и може би даже твърде пространно представен анализ на прогресивизма, прагматизма и демокрацията като водещи идеологии на американското училищно образование.

В първа глава също така са разгледани законодателните основи на съвременното американско училищно образование. И тук докторантката задълбочено е разгледала не само националното, щатското и областното/окръжно ниво на управление на системата, но е отделила специално внимание на основните аспекти от ключови образователни закони, приемани в последните десетилетия. Особен интерес представлява детайлното представяне на идеите на Ан Шоу в контекста на иновативните идеи и модели за училището на 21-ви век.

В края на главата съществено внимание е отделено на общата характеристика на управлението на американското училище, свързано със структурата и организацията му, управлението на учебната дейност, както и целенасоченото формиране на ценности у учениците в процеса на училищно образование.

Втора глава на дисертацията представя анализ на организацията и управлението на американските средни училища в България. С оглед заложения обект и предмет на изследването, акцентът на анализа е върху частните училища у нас и техните характеристики, като особено внимание се обръща на три „американски“ училища в София. Детайлният анализ на трите училища в основните аспекти на управленската дейност заслужава адмирации и показва, че докторантката притежава високи аналитични умения и способност да интерпретира информацията в съответната изследователска парадигма.

Трета глава на дисертацията представя резултати от проведено емпирично проучване на приложимостта на американския модел на организация и управление на частни училища в България. Емпиричното изследване включва анкетно проучване с разнообразни групи респонденти – директори, учители, ученици и родители. Анкетното проучване разкрива нагласите, мненията и очакванията на изследваните лица относно редица аспекти от функционирането, управлението и взаимодействието на училището с родителската и ученическата общност в трите „американски“ частни училища. Поздравление заслужава детайлният анализ на получените данни, който разкрива интересни тенденции и най-вече – дава възможност да се очертаят възможни парадигми за адаптиране и прилагане на положителни елементи от американската образователна система в частните училища у нас. В резултат на проучването е разработен и представен теоретичен модел за подобно приложение, включващ следните аспекти: управление на училището като организация, управление на персонала, управление на учебно-възпитателната дейност, управление на комуникацията с родителите. Във всеки от посочените аспекти докторантката детайлно е описала възможните мерки за подобрене съобразно добрия опит в американската училищна система. Този модел е подложен на обсъждане в две фокус-групи (учители и родители). Анализът на резултатите от проведените фокус групи сочи, че е налице потенциал и възможности за прилагане на американски модел или на негова адаптирана версия в управлението на частните училища у нас, ако се преодолее бюрократичния подход към организирането и функционирането на училището и при разбиране важноста на връзката родители-ученици-училище. На финала на главата, докторантът извежда някои възможни реения за прилагане на предложения теоретичен модел за управление и организация на българското училище.

4. Приноси на дисертационния труд.

Докторантът е представил пет приносни момента в дисертационния труд, а именно:

1. Направен е теоретичен анализ на идеологическите и законодателни основи на американското образование в САЩ.

2. Анализирани са в детайли управлението и организацията на учебновъзпитателната работа в три американски училища в България, с акцент върху положителния им опит.

3. Направен е обобщен анализ на частния сектор в българското образование и са коментирани неговите положителни и отрицателни страни.

4. Представен е авторски теоретичен модел за управление на частно училище в България с прилагане на позитивен, адекватен на българските условия американски опит. Моделът е нов поглед върху теорията и практиката на управлението на дейността на частните училища у нас.

5. Предложени са възможни практически ориентирани решения за прилагане на теоретичния модел или на негови елементи в управлението на българското училище.

Приемам така представените приноси и считам, дисертационният труд, със своята теоретична част и практическа насоченост и с представения образователен модел, в основата на който е положителния американски опит, би могъл да помогне като цяло за позитивни промени в управлението българските частни училища, а до известна степен и при желание от страна на ръководствата им – и на общинските училища.

5. Въпроси и препоръки към дисертационния труд.

Към представената дисертация мога да се отправят някои препоръки, а именно:

- Уточняване на източника на твърдения, свързани с характеристиките на частните училища в България (структура и мотивация на учителите, материална база, повисоки резултати). В противен случай, тези твърдения създават усещането за пристрастност и негативизъм към държавните и общински училища. ;
- В контекста на темата на дисертацията, в първа глава на труда би било подходящо да се представи обобщен „модел“ или „модел“ за организация и управление на американските училища, по подобие на разработения в трета глава теоретичен модел. Това ще направи основната теза на докторантката по-ясна и ще даде добра отправна точка за по-нататъшното развитие на текста.

Въпроси:

Към докторанта имам следните два въпроса:

- В каква степен, според нея, американският опит в организацията и управлението на училището може да се приложи в българската образователна система – както в частния, така и в държавния сектор?

- Кои от характеристиките на организацията и управлението на американските училища докторанта счита за най-полезни с оглед възможно подобряване на българската училищна система?

Авторефератът отразява пълно и точно съдържанието на дисертационния труд. Представените в процедурата публикации популяризират отделни елементи и части на дисертационния труд.

Независимо от отправените препоръки и въпроси, считам, че представеният дисертационен труд съответства на изискванията и препоръчвам на уважаемото жури да присъди на **Цвета Каменополска образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието.**

13.02.2020 г.

София

Изготвил становището:

/доц. д-р Йонка Първанова/